

امام خمینی رحمۀ اللہ علیہ و انقلاب اسلامی، ویژگی ممتازشان این بود که درحالی‌که نقد جدی به مادی‌گرایی، حس‌گرایی، پوزیتیویسم و دنیاگرایی تمدن غرب داشتند، توانستند فضیلت‌های به‌ظاهر متناقض را در اندیشه‌ای منسجم و جامع کنار هم جمع کنند. اهمیت این جمع اضداد در اندیشه امام، بسیار است؛ بخشی از آن در قانون اساسی انعکاس یافته و بخشی دیگر، در بیانیه گام دوم انقلاب به‌روشنی مورد اشاره رهبر معظم انقلاب قرار گرفته است.

خود این کلان‌نظریه را عرضه کند و ملت ایران نیز با هوشمندی آن را دریافت و پشتیبانی کرد. حتی اگر بسیاری نتوانند در سطح نظری آن را توضیح دهند، اما در همان روزهای راهپیمایی‌های سال ۵۶ و ۵۷ در قم و تهران، جوانان دانشگاهی و مردم عادی، با دل خود پیام امام را دریافتند و درک کردند و بر اساس آن حرکت کردند.

وی ادامه داد: البته این نظریه نیازمند کار و بازپردازی دائمی است؛ به‌ویژه پس از آنکه دشمنان انقلاب، کارهای تئوریک سنگینی علیه آن انجام داده‌اند. ما نیز باید در دانشگاه‌ها، در میان نخبگان و متناسب با فضای عمومی، این نظریه را بازخوانی و تقویت کنیم. از سوی دیگر، در عمل نیز باید خطاهای خود را اصلاح نماییم. در این میان، نهاد رسانه پشتوانه‌ای بزرگ برای صیانت از این گفتمان متعالی و مترقی و نشر آن است؛ چه در داخل و چه در خارج کشور. حضور رسانه در عرصه بین‌الملل نیز حضوری پسندیده و تحسین‌برانگیز است؛ هرچند هنوز با ظرفیت‌های واقعی فاصله بسیاری دارد.

غفلتی‌که باید جبران شود

مدیر حوزه‌های علمیه، با اشاره به سفرهای متعددی که به کشورهای خارجی داشته، تأکید کرد: به‌دلیل مأموریت‌های مختلف، به کشورهای متعددی سفر کرده‌ام و یادداشت‌هایم از این سفرها شاید ده جلد شود. همیشه در این سفرها غصه می‌خورم؛ زیرا در هر نقطه‌ای از جهان ظرفیت‌های عظیمی برای گسترش پیام انقلاب اسلامی وجود دارد؛ اما ما در داخل کشور از آنها غافل مانده‌ایم. نه مسئولان به‌درستی توجه کرده‌اند، نه امکانات کافی فراهم آمده است؛ حتی کسانی که این ظرفیت‌ها را درک می‌کنند، اندک‌اند. به‌همین دلیل صدواوسیما باید در بخش بین‌الملل، قوی‌ترین پشتیبانی‌ها را ارائه دهد.

وی ادامه داد: انقلاب اسلامی اندیشه‌ای است که در سراسر جهان خریدار دارد؛ از آفریقا تا جنوب شرق آسیا. آقای جبلی و دوستان‌شان در رسانه، شخصیت‌های بین‌المللی هستند و فعالیت‌های‌شان درخور تحسین است؛ اما این فعالیت‌ها تنها بخش اندکی از ظرفیت واقعی ماست. محور مقاومت تنها یک جلوه و شعاع از بُعد بین‌المللی انقلاب اسلامی است؛ درحالی‌که خود انقلاب، صدها برابر ظرفیت بیشتر دارد. کم‌وزیادشدن جلوه‌های مقاومت نباید ما را نگران کند.

آیت‌الله اعرافی، آفریقا را نمونه روشنی از ظرفیت‌های بالقوه انقلاب اسلامی در جهان دانست و ابراز کرد: من خود به قاره آفریقا عشق می‌ورزم و بارها تقاضا کرده‌ام که در حوزه بین‌الملل روی آفریقا کار بیشتری انجام شود. آفریقا سرزمینی مستعد و حاصل‌خیز است و در آینده تأثیرگذاری زیادی خواهد داشت. نمونه‌هایی مانند شیخ زکراکی و دیگر رهبران آنجا، گویای این ظرفیت عظیم است.

ضرورت صیانت از نظریه انقلاب و تبیین درست آن

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه با بیان اینکه صیانت از نظریه انقلاب و تبیین درست آن چه در داخل و چه در خارج، نیازمند تلاش بیشتر است؛ دانشگاه‌ها نیز در این زمینه مسئولیتی ویژه دارند، ادامه داد: اکنون وضعیت دانشگاه‌های ما چنان است که به کار جدی‌تر نیاز دارد. امام جمعه قم در ادامه افزود: در سال‌های اخیر بر اساس طرح‌های تحولی، اقدامات متعددی در حوزه علمیه طراحی و در حال پیشبرد است؛ از جمله طرح آمایش حوزوی و حدود ۴۰ تا ۵۰ پروژه مشترک با دیگر نهادها. تفاهم‌نامه‌ها آغاز کار است؛ اما ما بر دو نکته تأکید داریم: نخست: برنامه پنج‌ساله‌ای مبتنی بر تفاهم‌نامه؛ دوم: دبیرخانه مشترکی که فردی با حکم رسمی از دو دستگاه انتخاب شود تا کارها را پیگیری کند؛ به‌عنوان نمونه، ما با آموزش‌وپروزش یک برنامه پنج‌ساله در ۲۰ محور به پایان رساندیم و برنامه دوم را نیز به‌تازگی امضا کرده‌ایم.

مدیر حوزه‌های علمیه، با تأکید بر اهمیت تفاهم بین حوزه‌های علمیه و صداوسیما، گفت: پیشنهاد ما برای همکاری‌هاست و امیدواریم بتوانیم وظایف خود را به‌خوبی انجام دهیم؛ همان‌گونه که در ابتدا عرض کردم، بیش از رسانه، حوزه نیازمند اتصال به بدنه اجتماعی و فضای عمومی است. تولیدات رسانه باید به سمت ما بازگردد تا از تولیدات عمومی و فلسفی حوزه اثر بیشتری و سپس در بازار فکری، معرفتی و فرهنگی عرضه شود. در حوزه نیز ذخایر و تراث عظیمی وجود دارد که بسیار بیش از آن چیزی است که تاکنون بازتاب یافته است.

تقدیر رئیس رسانه ملی از آیت‌الله اعرافی

دکتر پیمان جبلی رئیس سازمان صداوسیما هم در این جلسه، با قدردانی از همکاری آیت‌الله اعرافی و حوزه‌های علمیه در مسیر ارتقای محتوای دینی رسانه ملی گفت: اساس تشکیل جمهوری اسلامی برای پیاده‌سازی احکام دین بوده و هرکس این حقیقت را انکار کند، انقلاب اسلامی را نشناخته است.

رئیس سازمان صداوسیما رسالت رسانه ملی را فراهم‌سازی زمینه تحقق احکام اسلامی دانست و افزود: تمام امکانات، خلایق‌ها و شیوه‌های نوین رسانه‌ای، باید در خدمت گسترش شریعت اسلامی قرار گیرد و وظیفه ما واسطه‌گری برای ترویج معارف دینی است.

وی با اشاره به دیدارها و همکاری‌های مستمر با مدیر حوزه‌های علمیه، از تهیه یک سند هم‌افزایی با حوزه علمیه خبر داد و گفت: این سند بر پایه ذات مشترک و مأموریت‌های هم‌راستای صداوسیما و حوزه علمیه تدوین شده و شامل برنامه‌های عملیاتی با زمان‌بندی مشخص و امکان ارزیابی اجرایی است.

آیت‌الله اعرافی در شورای فرهنگی رسانه ملی

دوگانه‌های متضادی که امام خمینی قِیَر و انقلاب اسلامی آنها را با هم جمع کردند

چراکه طبع انسان‌ها معمولاً یا به این سمت متمایل است یا به آن؛ اما انسان کامل و سپس اندیشه انقلاب اسلامی توانسته است، این اضداد را در یک منظومه منسجم به هم پیوند دهد.

وی افزود: معدود افرادی هستند که می‌توانند فضیلت‌هایی را که هرکدام به‌تنهایی ارزشمندند؛ اما جمعشان دشوار است، یکجا در وجود خود گرد آورند. این همان هنر بزرگ انسان‌های بزرگ است و ما نیز باید خود را چنین بسازیم. انسان کامل دو شاخصه اصلی دارد: نخست: از رذائل و آلودگی‌ها پاک و منزّه است؛

دوم: توانایی جمع میان فضیلت‌هایی را دارد که در ظاهر با هم ناسازگارند یا جمع‌شان دشوار است. کسی که این ویژگی دوم را داراست، در مسیر انسان کامل قرار می‌گیرد و در مراتب عالی به پیامبر صلی الله علیه و آله می‌رسد که نقطه اعتدال خلقت در همه مراتب عالم است. در وجود او همه خوبی‌ها جلوه‌گر می‌شوند؛ حتی اگر در دیگران به‌دلیل تفاوت‌های طبعی، نتوانند در کنار هم جمع شوند. آیت‌الله اعرافی امتداد جمع اضداد را در مراتب و مقاطع کلان نیز قابل مشاهده دانست و خاطرنشان کرد: گاه مکاتب و فرهنگ‌ها هرکدام بخشی از حقیقت و خوبی را در خود دارند؛ اما تمدن ناب آن است که بتواند تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی بشر را پوشش دهد. اسلام چنین است و در انقلاب اسلامی و اندیشه امام خمینی رحمۀ اللہ علیہ این جامعیت به‌وضوح دیده می‌شود. اگر کسی تاریخ دویست سیصد سال اخیر جهان اسلام را بررسی کند ـ از جهان عرب و شبه‌قاره گرفته تا قفقاز، خلیج فارس و ایران ـ خواهد دید که پس از عقب‌ماندگی مسلمانان و رشد تمدن مادی غرب، همواره این پرسش مطرح بود که چگونه می‌توان مجد و عظمت پیشین را احیا کرد؟ در پاسخ، ده‌ها و صدها نهضت و شورش شکل گرفت؛ اما بسیاری از آنها در دام دوگانه‌هایی گرفتار شدند که من در اینجا حدود بیست‌وپنج نمونه از آنها را فهرست کرده‌ام.

عضو مجلس خبرگان رهبری ادامه داد: بخش مهمی از نهضت‌ها در همین تضادها و پارادوکس‌ها فرو افتادند. در مقابل، امام خمینی رحمۀ اللہ علیہ و انقلاب اسلامی، ویژگی ممتازشان این بود که درحالی‌که نقد جدی به مادی‌گرایی، حس‌گرایی، پوزیتیویسم و دنیاگرایی تمدن غرب داشتند، توانستند فضیلت‌های به‌ظاهر متناقض را در اندیشه‌ای منسجم و جامع کنار هم جمع کنند. اهمیت این جمع اضداد در اندیشه امام، بسیار است؛ بخشی از آن در قانون اساسی انعکاس یافته و بخشی دیگر، در بیانیه گام دوم انقلاب به‌روشنی مورد اشاره رهبر معظم انقلاب قرار گرفته است. ایشان در این بیانیه می‌فرمایند: «انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و بارآده، همواره دارای انعطاف و آماده تصحیح خطاهای خویش است؛ اما تجدیدنظرپذیر و اهل افعال نیست. به نقدها حساسیت مثبت نشان می‌دهد و آن را نعمت خدا و هشدارِی به صاحبان حرف‌های بی‌عمل می‌شمارد؛ اما به هیچ بهانه‌ای از ارزش‌های خود. که به‌فضل الهی با ایمان مردم درآمیخته است. فاصله نمی‌گیرد. این یعنی انقلاب اسلامی هم نظام است و هم انقلاب.»

وی در بیان برخی از نمونه‌های دوگانه‌ها در اسلام عنوان کرد:

دین و دنیا: از یک‌سو، برخی جریان‌های متحجر، تفسیری از دین ارائه دادند که از حرکت اجتماعی و نیازهای واقعی بشر جدا بود. از سوی دیگر، برخی جریان‌های غرب‌زده چنان غرق در دنیا شدند که بنیان‌های اعتقادی و فکری را از دست دادند. اندیشه امام خمینی رحمۀ اللہ علیہ، اما دین و دنیا را در کنار هم دید؛ دنیایی در مسیر دین و ارزش‌های اسلامی. این همان نقطه تعادل است که بسیاری از نهضت‌های گذشته از آن بازماندند.

جمهوریت و اسلامیت: دوگانه‌ای که در نهضت‌های پیشین همواره محل لغزش بود. گروهی چنان بر اسلامیت تأکید کردند که برای رأی و اراده مردم هیچ جایگاهی قائل نشدند و گروهی دیگر آن‌قدر بر جمهوریت تکیه کردند که ارزش‌های الهی را کنار گذاشتند؛ اما اندیشه انقلاب اسلامی توانست، با ابتکار مفهومی، مردم‌سالاری

گزارش خبری

مدیر حوزه‌های علمیه کشور گفت: در هر نقطه‌ای از جهان، ظرفیت‌های عظیمی برای گسترش پیام انقلاب اسلامی وجود دارد؛ اما ما در داخل کشور از آنها غافل مانده‌ایم. نه مسئولان به‌درستی توجه کرده‌اند و نه امکانات کافی فراهم آمده است؛ حتی کسانی که این ظرفیت‌ها را درک می‌کنند، اندک‌اند.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه، در جلسه شورای فرهنگی رسانه ملی که به‌صورت ویدئوکنفرانسی با حضور دکتر جبلی رئیس سازمان صدا و سیما برگزار شد، به بیان ویژگی‌های ماندگار رسول‌الله صلی الله علیه و آله پرداخت و ابراز کرد: از شیوه وضوگرفتن و سلام‌کردن گرفته تا نحوه ورود و استقبال، بدرقه، جنگ و صلح و حتی شیوه نامه‌نگاری. این حجم گسترده از روایات نشان‌دهنده دامنه وسیع تأثیر پیامبر صلی الله علیه و آله و امواج عظیم تحول‌آفرینی او در کمتر از یک‌ربع قرن است. این امر آشکار می‌سازد که در اسلام، علاوه بر ظرفیت ذاتی پیام و جذابیت درونی آن، تدابیر رسانه‌ای و ارتباطی پیامبر صلی الله علیه و آله نیز نقشی محوری داشته است؛ چراکه اصل کار رسانه، انتقال و گسترش پیام است.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه افزود: انقلاب اسلامی نیز مدعی همین حقیقت بزرگ است. تحقق چنین امری دو شرط دارد:

نخست: پیام باید از استحکام، غنا، عمق و جذابیت برخوردار باشد؛

دوم: پیوست رسانه‌ای و تدابیر ارتباطی در نشر آن پیام به‌کار گرفته شود. در اسلام هر دو شرط به اوج خود رسید؛ پیام قرآن با جذابیت و عمق بی‌مانند معارف توحیدی و تدابیر پیامبر صلی الله علیه و آله در نشر و ابلاغ آن.

مدیر حوزه‌های علمیه، با اشاره به اثر مکاتب‌الرسول صلی الله علیه و آله یادآور شد: مجموعه‌ای که آیت‌الله احمدی میانجی رحمۀ اللہ علیہ در چند جلد گردآوری کرده است و در کنار آن، مکاتب‌الأممه صلی الله علیه و آله روی هم بیش از ده جلد از نامه‌نگاری‌های پیامبر و اهل‌بیت علیهم السلام را شامل می‌شود. این نامه‌ها بر اصول دقیق نشر پیام استوارند. اعزام نمایندگان، روایت درست حوادث و حضور فعال در عرصه تبلیغ، از جمله تدابیر ارتباطی پیامبر صلی الله علیه و آله بود. هرچند بعدها منع کتابت حدیث، مانع انتقال بسیاری از معارف شد؛ اما ذات رسالت رسول‌خدا صلی الله علیه و آله بر رسانه‌سازی و نشر پیام استوار بود.

وی ادامه داد: از شگفتی‌های تاریخ آن است که تنها در بیست‌وسه سال ـ که سیزده سال آن در مکه و در شرایط خفقان و محاصره گذشت ـ پیامبر صلی الله علیه و آله توانست پیام اسلام را در ده سال مدینه چنان پایه‌ریزی کند که زیرساخت‌های تمدنی آن شکل بگیرد. آن هم در زمانی که نه از رسانه‌های امروز خبری بود و نه حتی ابزارهایی که دو سه قرن بعد پدید آمد؛ اما پیام اسلام با سرعتی شگفت‌انگیز منتشر شد و همه مسلمانان خود به رسانه پیامبر صلی الله علیه و آله تبدیل شدند. سرعت انتقال پیام از مدینه به سراسر جزیره‌العرب و سپس به سرزمین‌های دور و نزدیک از بزرگ‌ترین پدیده‌های شگفت‌انگیز تاریخ است و نشان‌دهنده وجود یک نظام رسانه‌ای و ارتباطی در سیاست‌گذاری و راهبرد پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله بود.

آیت‌الله اعرافی با اشاره به وجود ظرفیت بی‌بدیل انقلاب اسلامی، تبیین کرد: ظرفیتی که در اسلام نهفته است، اما در شصت‌وپچند سال پیش به دست امام خمینی رحمۀ اللہ علیہ در قم با قرائتی نوین ـ اجتهادی و شجاعانه احیا شد. این تفسیر و قرائت امام، درون‌مایه اصلی انقلاب اسلامی است. در طول تاریخ، شورش‌ها و انقلاب‌های بسیاری رخ داده است؛ اما آنچه اهمیت دارد، درون‌مایه آن حرکت‌هاست. در مورد انقلاب اسلامی باید گفت که گوهر ناب آن، اسلام جامع تمدنی است؛ اسلامی که امام خمینی رحمۀ اللہ علیہ با اجتهاد عمیق و ابتکار فکری استخراج، تبیین و اشاعه کرد. این گوهر همچنان زنده است و هرچه غبارها از چهره آن زوده شود، گستره و تأثیر جهانی‌اش افزایش می‌یابد.

کلان‌نظریه انقلاب اسلامی

در جمع دوگانه‌های به‌ظاهر ناسازگار

عضو مجلس خبرگان رهبری ادامه داد: در میان نکات مهم اندیشه تمدنی اسلام ـ که درون‌مایه انقلاب شکوهمند اسلامی است و ملت بزرگ ایران با هوش و بصیرت خود آن را دریافت و پشتیبانی کردند ـ می‌خواهم بر یک موضوع تمرکز کنم؛ کلان‌نظریه انقلاب اسلامی در جمع دوگانه‌های به‌ظاهر ناسازگار. در گذشته نیز بر این نکته تأکید کرده‌ام و امروز هم بر آن پافشاری دارم. سخن ما این است که اندیشه انقلاب اسلامی، توانایی جمع اضداد و ترکیب پارادوکس‌های به‌ظاهر ناسازگار را دارد. این یک کلان‌نظریه است و حوزه‌های علمیه و رسانه‌ها باید بتوانند، آن را تبیین کرده، عمق ببخشند و در داخل و خارج کشور نشر دهند.

مدیر حوزه‌های علمیه جمع بین اضداد در شخصیت را نقطه متعالی آن شخصیت دانست و توضیح داد: مقدمه بحث آن است که در عرفان فردی گفته می‌شود، انسان کامل جامع اضداد است. نمونه بارز آن امیرالمؤمنین علیه السلام بود. از یک‌سو در اوج خشم و صلابت در میدان جنگ، به‌تعبیر خطبه فدکیه، خود را به آتش می‌افکند: «تنمره فی ذات‌الله» و از سوی دیگر در اوج مهر و محبت قرار داشت. جمع این فضائل در یک شخصیت و فردی دشوار است؛